

Individualizare și diferențiere în procesul de adaptare la clasa pregătitoare

Fiecare copil este un „mic univers”, iar creșterea și devenirea lui ca adult reprezintă un drum lung și sinuos, plin de urcușuri și coborâșuri, o mare parte a timpului petrecut în mediul instructiv-educativ, al cărui aspect central îi reprezintă personalitatea, în ansamblul ei.

Încă de la naștere, ființa umană începe un amplu proces de învățare, pe care îl continuă până în momentul când trece în neființă. Așadar, învățarea reprezintă conceptul cheie în jurul căruia gravitează dezvoltarea și devenirea umană.

Celebrului aforism „a cunoaște înseamnă a putea”, civilizația actuală îi răspunde cu aspirația sa spre o personalitate armonios dezvoltată, capabilă de adaptare rapidă și eficientă la mediul în care își desfășoară activitatea.

Începând cu prima zi de școală, micului pui de om i se deschide un nou univers. Va cunoaște oameni noi, va explora noi „teritorii”, se va supune unor rigori surprinzătoare pentru el, va deveni o participantă dintr-un colectiv, la personalitatea căruia își va aduce aportul conform zestrei educaționale acumulate de-a lungul celor șase ani de-acasă. Micul școlar va fi nevoit să se adapteze la noul cadru instructiv-educativ, mai concret, școala, cadru ce diferă de mediul instructiv-educativ frecventat anterior.

Este cunoscut faptul că ființele umane nu se nasc egal înzestrate ca posibilități psihofizice și că nu au condiții identice de dezvoltare și manifestare. Fiecare ființă umană se naște și se dezvoltă astfel încât ajunge să aibă unele particularități psihofizice relativ comune, dar și anumite particularități psihofizice, mai ales deosebite, particulare, care alcătuiesc individualitatea fiecăruia. Ideea democratică și optimistă că fiecare ființă umană este destinată să ajungă un succes, animă educatorii și factorii de decizie socială și educațională să accepte concepția, pozitivă de altfel, că integritatea psihofizică nu duce în mod automat și fatal la inegalitatea de șanse de dezvoltare, și că tratatarea individuală și diferențiată corespunzătoare ființei umane poate aduce contribuții benefice în dezvoltarea personalității și profesionalității.

Principiul individualizării și diferențierii învățării exprimă necesitatea adaptării dinamice a încărcăturii cognitive și acționale a conținuturilor și strategiilor instructiv-educative atât la particularitățile psihofizice ale fiecărui elev, cât și la particularitățile diferențiate, relativ comune unor grupuri de elevi, în vederea dezvoltării integrale ca personalitate și profesionalitate.

Principiul urmărește să asigure unitatea dintre particular și general în educație, dintre obiect și subiect, dintre strategiile de educație de grup cu cele de tratare individuală.

Individualizarea și tratarea diferențiată a elevilor constituie două dintre strategiile principale de ameliorare a randamentului școlar și de înlăturare a insucceselor.

Individualizarea învățării (tratarea individuală) exprimă necesitatea de a valorifica mai bine posibilitățile și eforturile individuale, atât în ceea ce privește persoanele înzestrate, cât și pe cele mai puțin înzestrate.

Tratarea diferențiată a elevilor încă mai este văzută în mod unilateral, ca fiind tratarea într-un anumit mod, prin mijloace, mai ales a unei anumite categorii de elevi, a celor predispuși eșecului școlar.

Accentul se pune acum pe procesul educațional, pe dinamica acțiunii didactice, ne obligă să ne schimbăm punctele de vedere privitoare la tratarea diferențiată.

Tratarea diferențiată rămâne o necesitate de necontestat susținută de cauze cunoscute, generale și situaționale, care în principiu, se leagă de particularitățile individuale ale elevului, de care nu se poate să nu se țină seama, dar și de mediul socio-familial din care provine acesta. Fiecare copil este unic în felul lui, este o minune impermeabilă și ar fi păcat ca prin acțiunea noastră să uniformizăm acest

individualități. Prin urmare, tratarea diferențiată a elevului trebuie să capete o accepțiune mai generoasă, ea devenind o calitate a managementului educațional-situațional, o abilitate a învățătorului în dezvoltarea personalității fiecărui copil.

Învățătorul este managerul clasei pe care o conduce. El formează elevii în cadrul unui proces educațional în care își are locul bine determinat, dar nu preponderent. Acesta va trebui să-și formeze în timp competențele manageriale și să dezvolte la clasă anumite tipuri de relații, care să favorizeze cunoașterea elevilor și tratarea lor diferențiată, favorizând evoluția fiecărui copil după puterea lui.

Individualizarea și tratarea diferențiată a elevilor constituie două dintre strategiile principale de ameliorare a randamentului școlar și de înlăturare a insucceselor. Astfel, gândind fiecare lecție prin secvența ei, fiecare elev va primi sarcini pe măsura posibilităților lui, dar și sporite treptat, spre a-l determina la un efort sporit, reușind astfel să-i sprijin pe toți în procesele complexe de învățare.

Legea Educației și Învățământului din ianuarie 2011 inovează structura învățământului preșcolar prin compatibilizarea cu învățământul european, clasa pregătitoare fiind formată din toți copiii ce au împlinit la 1 septembrie 2012 șase ani, respectiv asimilează grupa mare de la grădiniță.

Acest proces a fost generat de gradul mare de eterogenitate al copiilor la venirea în clasa pregătitoare din structuri foarte diferențiate, specifice învățământului preșcolar.

Necesitatea de a adapta educația la nevoile individuale a dus la elaborarea a numeroase sisteme de instruire individualizată. Inițial termenul de individualizare se referea numai la instruire individuală. În prezent a căpătat o altă semnificație. Importantă este acum identificarea diferențelor dintre indivizi și nu a individului. Diferențele reflectă întotdeauna nevoile de educație comune ori similare unor grupuri de indivizi. Astfel, când vorbim de educația diferențiată aceasta include cu necesitate abordarea individualizată a învățării din perspectiva diferențelor dintre elevi.

Dacă profesorul alege la clasa pregătitoare strategii de individualizare și diferențiere pentru toate activitățile din clasa de copii ca un grup social, procesul de adaptare la școlaritate diferă în funcție de mediul socio-cultural în care acesta a crescut.

Mediul școlar în care copilul de șase ani este primit, este complet diferit față de cel familial, el fiind creat nu pentru a distribui satisfacții, ci pentru o muncă disciplinată continuă, organizată. Școala constituie un mediu care, în locul unui grup restrâns, cel de joc, oferă copilului colectivitate și un loc de muncă cu numeroase întrepătrunderi mentale, afective, morale, care se constituie ca un important resort al dezvoltării psihice.

Adaptarea școlară vizează capacitatea școlarului de clasă pregătitoare de integrare în activitatea didactică prin proiectarea unor activități care să asigure o corelație optimă între posibilitățile elevului și necesitățile mediului educativ/ didactic, dar și psiho-socială, într-un nou colectiv de elevi.

Conținutul conceptului de adaptare școlară este interpretat uneori în sens restrictiv prin raportare la acțiunile pedagogice necesare în anumite împrejurări concrete: intrarea elevului în clasa pregătitoare sau într-un nou ciclu de instruire, pregătirea elevului în condițiile unor noi discipline de studiu, sprijinirea elevului cu deficiențe sau insuficiențe în activitatea de învățare etc. În sens larg, conținutul conceptului de adaptare școlară definește ansamblul acțiunilor proiectate de profesor pentru realizarea corelației optime între posibilitățile elevilor și necesitățile mediului educativ/ didactic.

Adaptarea la școală, la ocupațiile și relațiile școlare presupune o oarecare maturitate din partea copilului, care să-i insufle capacitatea de a se lipsi de activitatea îngustă din mediul familial și de interesele imediate ale jocului pentru a pătrunde într-un nou univers de legături sociale și de a-și asuma îndatoriri. Declanșând un proces de adaptare la un mediu și la un sistem de solicitări foarte diferite ca structură, climat, funcționare față de cel din familie și din grădiniță, școala își exercită de fapt calitatea ei formatoare asupra evoluției psihice a copilului.

Adaptarea optimă a copilului nu este condiționată doar de nivelul maturizării sale psihice, ci și de nivelul maturizării sociale. Adaptarea la clasa pregătitoare este condiționată de o dezvoltare corespunzătoare a modalităților de operare a gândirii: analiza, sinteza, abstractizarea, generalizare, caracterizarea, precum și a calităților acesteia: promptitudinea, flexibilitatea, independența, aflate în deplină evoluție pe parcursul școlarizării. Copilul apt pentru școlarizare prezintă deprinderea de a observa, de a asculta cerințele adultului și de a reacționa corect pe baza acestora, de a răspunde la întrebări, dar și de a formula întrebări, de a corecta sau a completa răspunsurile colegilor. Interesul de cunoaștere ca suport afectiv-motivațional și volitiv îl caracterizează pe acest copil.

Școlarul mic are o personalitate în evoluție. Adaptarea sa școlară rezultă din felul în care se ajustează caracteristicile și trăsăturile sale de personalitate la exigențele școlare din ce în ce mai mari. Pregătirea pentru o integrare școlară reușită începe încă din familie, apoi continuă în grădiniță, perioada premergătoare celei școlare. Intrat în școală, copilul este solicitat intens intelectual, învățarea devenind tipul fundamental de activitate. El dobândește o mai mare stabilitate și un echilibru al vieții afective.

Adaptarea școlară presupune alături de maturitatea intelectuală și prezența unui anumit grad de maturitate socială. Acesta se referă la însușirea și respectarea unor deprinderi de comportare civilizată în colectiv, la existența unei relative independențe relative a copilului în acțiune și față de adult (individualizare), la adaptabilitate facilă în prezența persoanelor străine, la manifestarea spiritului de întraajutorare.

Inadaptarea școlară, considerată ca formă de inadaptare socială, creează permisele integrări dificile în etapele următoare ale existenței și se poate răsfrânge asupra adultului de mâine. Aceste probleme pot fi rezolvate complet atunci când există o colaborare între părinte și învățător, caracteristicilor native sau dobândite ale copilului adresându-se modalități de abordare pedagogică diferențiate, care să pună în valoare talentul fiecărui copil. La fel de important este existența unor relații armonioase în familie și la școală.

Deci, școala este cea care pune bazele atitudinilor copilului și credințelor sale cu privire la propriul succes. Profesorul, urmărind individualizarea și tratarea diferențiată a elevilor, acestea constituind două dintre strategiile principale de ameliorare a randamentului școlar și de înlăturare a insucceselor, cât și familia, reprezintă pionii principali care influențează capacitatea fiecărui copil în procesul de adaptare școlară.

Bibliografie:

Anca Dragu, Sorin Cristea – “Psihologie și pedagogie școlară” , Ovidiu University Press, Constanța, 2002

E. Păun. – “Școala – abordare sociopedagogică” , Ed. Polirom, Iași, 1999

Gheorghe Tomșa – “Psihopedagogie școlară și preșcolară”, București, 2005

Prof.înv.primar Bălan Tabita Gabriela
Liceul de Artă ”George Georgescu” Tulcea

